

İZMİR HARMANDALI GERİ GÖNDERME MERKEZİ ZİYARET RAPORU

Rapor No:
2022/53

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 31.08.2022 tarihli ve 2022/580 sayılı kararı ile oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	2
2.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler	2
2.2. Merkez Personeli	3
2.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar	5
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	6
3.1. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler.....	6
3.2. Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Bilgilendirme Prosedürleri	9
3.3. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri	10
3.4. Fiziksel Koşullar.....	12
3.5. Sağlık Hizmetleri, COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler ve Psiko-sosyal Servis 14	
3.6. Beslenme	17
3.7. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Eğitim.....	18
3.8. Dış Dünya ile İletişim.....	19
3.9. Güvenlik	20
4. TAVSİYELER.....	21
4.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler.....	21
4.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler	23
4.3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	24
4.4. Türkiye Barolar Birliğine ve İzmir Barosuna Yönelik Tavsiyeler	24

KISALTMALAR

AİÖK (CPT) : Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önlenme Komitesi (European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment)

AMATEM : Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi

BMMYK : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

COVID-19 : Yeni Koronavirüs Hastalığı

OPCAT : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

para. : Paragraf

s. : Sayfa

TİHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

YTS : Yabancı Terörist Savaşçı

YUKK : Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20.04.2016 tarihli ve 29690 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT’in 1’inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
3. 6701 sayılı Kanun’un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun’un 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerden birisi olup dayanağını 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’ndan (YUKK) almaktadır. YUKK’nin “Geri gönderme merkezleri” başlıklı 58’inci maddesine göre; *“İdari gözetime alınan yabancılar, geri gönderme merkezlerinde tutulurlar. Geri gönderme merkezleri Bakanlık tarafından işletilir. Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işletirebilir. Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”*
5. 22.04.2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren “Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi,

¹ OPCAT 1. madde

İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik”in 3/1-ç bendine göre; “*Geri gönderme merkezi: İdari gözetim altına alınan yabancılara barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri*” ifade eder.

6. Yukarıda anılan çerçevede, İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezine 26.04.2022 tarihinde bir ziyaret gerçekleştirilmiş; ziyaret heyetinde ... yer almıştır. İzmir Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... ve Psikolog ... heyete eşlik etmiştir.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarihli ve 2022/43 sayılı Kararı ile Başkanlık Makamının 22.04.2022 tarihli ve 9527 sayılı oluruna istinaden İzmir Harmandalı Geri Gönderme Merkezine² 26.04.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.
8. Ziyaret, ilk olarak Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ön görüşmede, ziyaret heyeti tarafından ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş; Merkez İdaresinden ise Merkezin işleyişi ile mevcut durumu, personel, Merkezde barındırılan yabancılar hakkında bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından sağlık servisi, spor salonu, avukat görüşme odaları, kütüphane, derslik, oyun alanı gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; ziyaret heyetinin bizatihi belirlediği odalar ziyaret edilerek yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın özel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, TİHEK ve ulusal önleme mekanizması görevi hakkında genel bilgiler verilmiş; ziyaretin amacı, kapsamı ve kişisel verilerin gizliliği korunarak ziyaret neticesinde bir rapor hazırlanacağı açıklanmıştır. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan son görüşme ile sonlandırılmış ve bu görüşmede ziyarete ilişkin edinilen ilk gözlem ve tespitler İdareye iletilmiştir. Merkezdeki bina ve eklentilerin tümüne erişimin sağlanmasında, yabancılarla görüşülmesinde, bilgi ve belgelerin paylaşılmasında Merkez İdaresi ziyaret heyeti ile iş birliği içinde hareket etmiştir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Merkeze İlişkin Genel Bilgiler

² Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

9. Merkez; Cumhuriyet Mahallesi, Harmandalı Mevkii, 9685. Sokak, No: 2, Harmandalı/İzmir adresinde yer almaktadır. Merkeze ulaşım, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ESHOT- 826 kodlu araçları ile 40'ar dakikalık aralıklarla gerçekleştirilmektedir.
10. Merkezin yapımına Türkiye'nin İltica ve Göç Eylem Planı çalışmaları doğrultusunda "Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Programı (IPA)" kapsamında 2009 yılında başlanmış, yapım işi 2014 yılında Göç İdaresi Başkanlığı³ tarafından devralınmıştır. Başkanlık tarafından devralınan inşaat 2015 yılında tamamlanmıştır ve Merkez 02.05.2016 tarihinde faaliyete geçmiştir.
11. 23.06.2021 tarihinde yangın çıkması sebebiyle 08.09.2021-03.03.2022 tarihleri arasında Merkezde yapılan genel tadilat kapsamında, yabancıların kalmış olduğu odalardaki banyo ve tuvaletler yenilenmiş, yangın söndürme ve aydınlatma gereçleri koruma kafesine alınmış, ranzalar sabitlenmiş ve boyanmış, koridorların tamamında yenileme yapılmıştır.
12. Merkez, 32.000 metrekarelik bir açık alan üzerine 15.478 metrekarelik bir kapalı alan olarak inşa edilmiştir. Merkez 750 kişi kapasiteli olarak planlanmıştır ve her bir yabancıya ait ranza tipi yatak bulunmaktadır. Ancak yaz aylarında kısa süreli kapasite aşımı olduğu bilgisi alınmıştır.
13. Merkezde yabancıların barındırıldığı odalar 6-8 kişiliktir. Odalarda her barınan için yatak dışında 4 metrekareden az olmamak üzere alan bulunmaktadır. Engelliler için 2 blokta 4 engelli odası bulunmaktadır.
14. Barınanların odalarında tuvalet ve banyo bulunmaktadır. Ayrıca sosyal alan, spor salonu, sağlık birimi ve dış bahçede ortak tuvalet bulunmaktadır.
15. Merkezin idari bölümleri ile yaşam alanları aynı binada, farklı bloklarda yer almaktadır.
16. Merkezde mescit, kütüphane, yemekhane, berber salonları, derslikler ve spor salonu bulunmaktadır.
17. Sevk ve nakilleri gerçekleştirmek için kullanılan araçlar, klima, doğalgaz kazanı, kesintisiz güç kaynağı, kompanzasyon jeneratör ile trafoya ilişkin bakım ve onarım hizmeti, hizmet alım yöntemiyle temin edilmektedir.

2.2. Merkez Personeli

18. Merkezde 168 personel görev yapmaktadır.
19. Merkezde toplam 8 tercüman bulunmaktadır. Tercümanların 2'si Arapça, 2'si Farsça , 2'si Rusça , 1'i Urduca , 1'i Fransızca tercümanlık yapmaktadır.

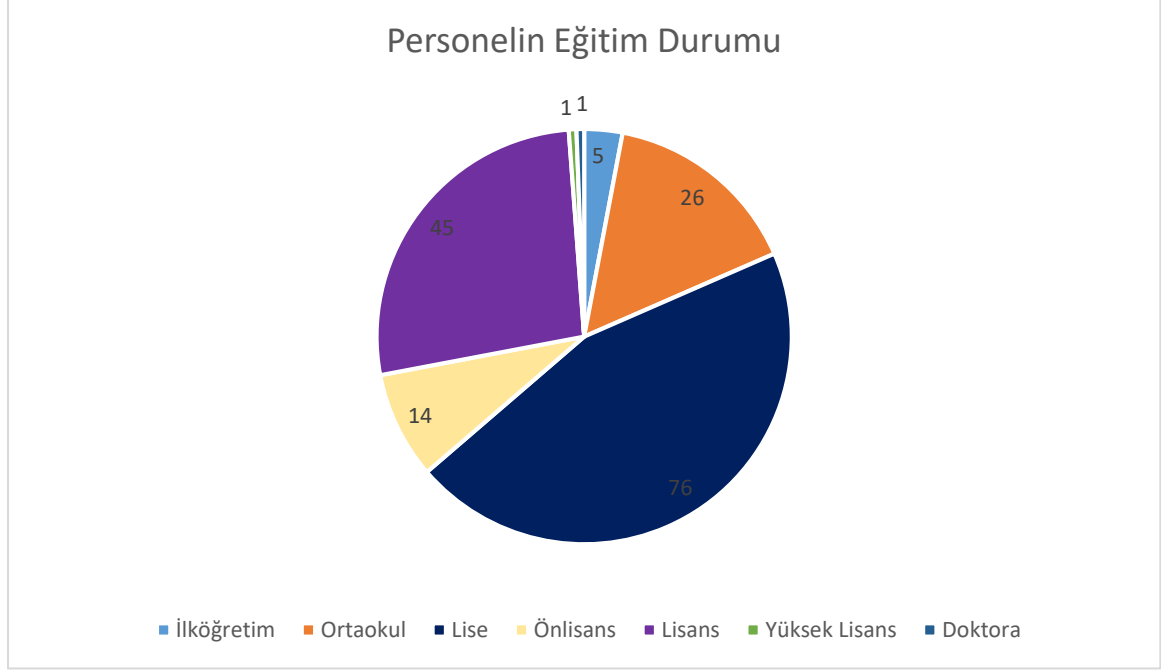
³ Bundan sonra kısaca Başkanlık olarak ifade edilecektir.

20. Göç İdaresi Başkanlığı'nın eğitim müfredatında yer alan eğitimler; İnsan Ticareti Mağduru Tanımlama Süreçleri/Mağdur Hakları/İhbar Mekanizmaları, Uluslararası Koruma Başvuru Süreçleri/Mülakat Teknikleri/Hassas Gruplar, Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi Standartları, Göç İdaresi Başkanlığının Geri Gönderme Merkezlerinin kapasitelerini Uluslararası İnsan Hakları Standartları Çerçevesinde Güçlendirme Çabalarına Destek Projesi Kapsamında Verilen Eğitimler, Stres Yönetimi ve Öfke Kontrolü Eğitimleri, Geri Gönderme Merkezlerinin Kapasitesini Uluslararası İnsan Hakları Standartları Çerçevesinde Güçlendirilmesine Destek Projesi" kapsamında "İnsan Hakları Eğitimi", Uluslararası Mülteci Hukuku İlkeleri ve Uluslararası Koruma Prosedürleri Eğitimi, Kültürlerarası İletişim ve Menşe Ülke Bilgisi Eğitimi, İkincil Travmanın Önlenmesi ve Geri Gönderme Merkezlerde Zarar Verme Davranışlarının Önüne Geçilmesi Eğitimleri, Mülakat Teknikleri Eğitimi'nden oluşmaktadır. Bununla beraber Birleşmiş Milletler'in İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu'nun (İstanbul Protokolü) eğitim kapsamında olmadığı görülmüştür.

21. Ziyaret tarihi itibariyle personel dağılımı tablodaki gibidir:

Müdür	1
İl Göç Uzmanı	13
İl Göç Uzman Yardımcısı	6
Psikolog	2
Sosyal Çalışmacı	2
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	1
Memur	1
Tercüman	8
Polis	1
Sağlık Personeli	5
Hekim	1
Öğretmen	1
Teknik Personel	2
Güvenlik Personeli	95
Şoför	4
Temizlik Görevlisi	22
İtfaiye	1

Avukat	1
Aşçı	1
TOPLAM	168

2.3. Merkezde Kalan Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

- 22.** Merkezde ziyaret tarihi itibariyle 672 yabancı bulunmaktadır. Bunlardan 93'ü çocuk, 74'ü kadın, 2'si engellidir. 65 yaş üstü yabancı ve refakatçisiz çocuk bulunmamaktadır.
- 23.** Merkezde ziyaret tarihi itibariyle kalan yabancılar; Afganistan, Almanya, Azerbaycan, Belçika, Eritre, Ermenistan, Fas, Filistin, Gine, Haiti, Irak, İran, Kamerun, Kazakistan, Kırgızistan, Kongo, Liberya, Mali, Mısır, Özbekistan, Pakistan, Rusya Federasyonu, Senegal, Somali, Suriye, Tacikistan, Türkmenistan, Uganda, Ürdün ve Yemen uyrukludur.
- 24.** Yabancıların merkezde kalış süresi Merkezde tutulma sebebine göre değişmektedir. Merkezde ziyaret tarihi itibariyle 6 aydan fazla süredir kalan yabancı bulunmamaktadır.
- 25.** Yabancı Terörist Savaşçı (YTS) şüphelisi 95 yabancı bulunmaktadır. YTS ve riskli gruplar kapsamında değerlendirilen yabancılar diğer yabancılara göre daha uzun süre özgürlüklerinden yoksun kalabildiklerinden Merkez imkânları elverdiği ölçüde daha az kapasiteli odalarda barındırılmaktadır.
- 26.** YTS şüphelilerinin Merkezde en fazla 1 sene kalabildiği, ancak mahkeme kararı varsa ya da sınır dışı olmayı kabul ederlerse Merkezden daha erken ayrılabilirler; sınır dışı

edilemeyen yabancıların serbest bırakıldığı, yabancıların uyruklarına, engellilik ve hastalık durumlarına, Merkezde tutulma sebeplerine göre kalış süresinin değişebildiği belirtilmiştir.

27. YTS ve riskli gruplar kapsamında değerlendirilen yabancılar için diğer yabancılardan ayrı olacak şekilde havalandırma saatleri programlanmaktadır. Programlanan havalandırma faaliyeti sırasında güvenlik görevlileri hazır bulundurulmaktadır.
28. 2021 yılında 15.140; 2022 yılında 8.769 yabancı hakkında sınır dışı kararı verilmiştir. 2021 yılında 9; 2022 yılında 10 Suriye uyruklu yabancı gönüllü geri dönüş kapsamında gönderilmiştir.
29. Son bir yıl içinde 169 kişi ile insan ticareti mülakatı gerçekleştirilmiş ve 4 kişi insan ticareti mağduru olarak tespit edilmiştir.⁴

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

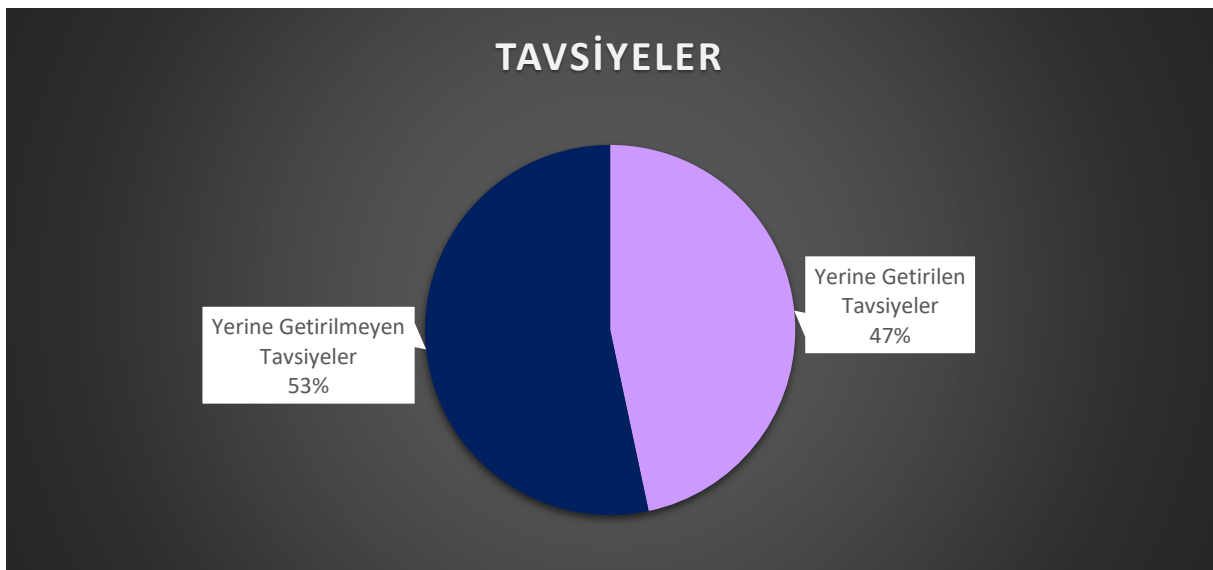
3.1. Önceki Ziyaretin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

Tavsiyeler	Tavsiyelerin Kontrolü	Açıklama
Boş vakitlerini etkin biçimde değerlendirmek isteyen yabancılara yönelik sosyal aktiviteler ve spor faaliyetleri bir programa bağlı şekilde ve daha yoğun bir biçimde uygulanmaya başlanması; Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanların hareketsizlik yaratan ve öfke kontrolünü güçleştiren unsurların sistematik bir biçimde ele alınması ve acilen çözüme kavuşturulması,	X	Yabancılar hareketsiz bir yaşam sürdürdüklerini, havalandırma alanına çıkmak ve beslenmek dışında vakitlerini geçirecek aktiviteleri olmadığını belirtmiştir.
Merkezde kadınların özel durumları da göz önünde bulundurularak tüm özgürlüğünden mahrum bırakılanların hastaneye sevklerinin, muayenelerinin ve tedavilerinin gerçekleştirilmesinde hızlı ve dikkatli olunması,	✓	Yabancıların hastaneye sevklerinin, muayenelerinin ve tedavilerinin gerçekleştirildiği, Sağlık Birimi'nin özverili ve dikkatli bir şekilde çalıştığı görülmüştür.
Özellikle yaz aylarında mevsimsel ihtiyaçların göz önünde bulundurularak özgürlüğünden mahrum bırakılanlara	✓	Katlarda su sebilleri bulunduğu görülmüş, her yemekten sonra yarım litrelik

⁴ Merkezden alınan bilgi ve belgelerde; kişilerin zorla çalıştırılması, fuhşa konu olmaları, zorla hizmet ettirme, zorla evlendirme, organ ve dokularından yararlanma, çocuk işçiliği, çocukların suçta kullanılmaları ve çocukların dilendirilmesi, evlatlık verilmesi gibi suçların insan ticareti suçu kapsamında değerlendirildiği, 6458 sayılı Kanun'un 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) ve (ğ) bentleri uyarınca hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılarla Müdürlük tarafından insan ticareti göstergelerine yönelik olarak mülakat gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

verilen pet su miktarının ihtiyaca uygun olarak verilmesinin olumlu bir uygulama olacağı,		pet şişe ile su verildiği bildirilmiş ve yabancılardan bu hususta bir şikâyet alınmamıştır.
Kalabalık odalarda havanın hızla tükenmesi, nemli ve sıcak havanın özgürlüğünden mahrum bırakılanları rahatsız etmesi nedeni ile odaların havalandırılması için en uygun yöntemin bulunması ve temiz havadan faydalanma sürelerinin artırılması,	X	Odaların havalandırması yeterli olmakla birlikte, havalandırma alanına çıkma sürelerinin aynı olduğu görülmüştür.
Nemlenen odaların boyanması, böcek ilaçlama hizmetinin sağlanması ve özgürlüğünden mahrum bırakılanlardan kaynaklanmayan diğer teknik eksikliklerin giderilmesi,	✓	Merkezin tadilat sonrası fiziksel özelliklerinin iyileştiği gözlemlenmiştir.
Merkezde özgürlüğünden mahrum bırakılanların çoğunun şikâyetinin bilgilendirme eksikliği ve gelecek belirsizliği olduğu göz önüne alınacak olursa; yetkili kişilerin düzenli aralıklarla özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerle bir araya gelerek bilgilendirmede bulunması, kişilerin hukuki durumlarında herhangi bir değişiklik yoksa bile bu durumun yazılı bir tutanakla kişilere bilhassa izah edilmesi,	X	Kendilerine bilgilendirilme yapılmadığını ve adli yardım broşürüne ihtiyaçları olduğunu dile getiren yabancılar bulunmaktadır.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutulduğu oda kapılarının çalındığı zaman, görevlilerce açılmamasının acil veya vahim bir durum olasılığına karşı risk oluşturduğu, kapıların çalınması halinde vakit kaybedilmeksizin odaların gözden geçirilmesi ve çağrılara yanıt verilmesi,	✓	Yabancılar söz konusu hususa dair şikâyette bulunmamıştır.
Yeni doğum yapmış annelere ve çocuklara en hızlı biçimde ve düzenli olarak temiz ve uygun kıyafet temin edilmesi, çocuklara sağlıklı bir zihinsel, ruhsal ve fiziksel gelişim için yeterli sayı ve çeşitte oyuncak sağlanması,	✓	Yeni doğum yapmış anne ve çocuklara kıyafet, gıda ve oyuncak yardımı yapıldığı görülmüştür.
Özgürlüğünden mahrum bırakılanların özel ihtiyaçları ve bakımları ile gerekli güvenlik önlemlerinin göz önünde bulundurularak tıraş bıçağı, tırnak makası gibi kişisel hijyen malzemelerinin daha kısa aralıklarla tedarik edilmesi,	X	Bazı yabancılar kişisel hijyen malzemelerinin uzun süreli aralıklarla verildiğini dile getirmiştir.
Merkez kütüphanesinde yer alan kitapların yetersizliği göz önünde bulundurulduğunda, Merkeze farklı dillerde ve her yaştan gruba yönelik,	X	Kitapların sayı ve çeşitliliğinin yetersiz olduğu görülmüştür.

zengin içerik ve sayıda kitap temin edilmesi,		
Herhangi bir güvenlik zafiyetine yol açılmayacak biçimde, gerekli güvenlik önlemlerinin alınarak Arapça vaaz vermeye ehil bir din görevlisinin Merkezde görevlendirilmesi,	X	Arapça vaaz vermeye ehil bir din görevlisinin Merkezde görevlendirilmediği görülmüştür.
Yabancıların ruhsal sağlıklarına özel bir önem gösterilmesi,	✓	Psiko-sosyal Servis Birimi'yle görüşmek isteyen yabancılar kısa süre içerisinde görüşebildiklerini belirtmiş, yabancıların ruhsal sağlıklarına dair formların özenli bir şekilde tutulduğu görülmüştür.
Psikolog ve sosyal çalışmacı sayısının artırılması,	✓	Psiko-sosyal Servis Birimi personel sayısının 3'ten 4'e çıktığı görülmüştür.
Personelin hizmet içi eğitim müfredatına, BM İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi,	X	Personel hizmet içi eğitim müfredatına BM İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmediği görülmüştür.
Polikliniğin Merkez bünyesinde uygun bir sağlık kuruluşuna bağlı olarak işletilmesi,	X	Sağlık hizmetinin geçici görevli hekimler aracılığıyla yerine getirildiği görülmüştür.
Bakanlık hekimlerinin belirli aralıklarla geri gönderme merkezlerine gelerek özgürlüğünden mahrum bırakılanları genel kontrolden geçirmesi.	X	Merkezde genel bir sağlık kontrolü yapılmadığı görülmüştür.

3.2. Merkeze Kabul, Yerleştirme ve Bilgilendirme Prosedürleri

- 30.** Yabancınn merkeze alınabilmesi için gerekli üst arama işlemleri özel güvenlik görevlisi tarafından genel kolluk refakatinde merkezin kabul bölümünde gerçekleştirilerek üst arama tutanağına bağlanmaktadır. Bu tutanağına, üst araması yapılan yabancıların isim listesi eklenmektedir. Tutanak, aramaya refakat eden genel kolluk personeli, aramayı yapan özel kolluk personeli ve aramada hazır bulunan il göç uzmanı/il göç uzman yardımcısı tarafından imzalanmaktadır. Üst araması sonrasında, yabancınn üzerinden çıkan ve Merkez İdaresince emanete alınan eşyaları, emanete alma tutanağına bağlanmaktadır. Bu tutanak üst aramasına refakat eden genel kolluk personeli ve yabancı tarafından imzalanmaktadır. Merkezden çıkış yaparken de bir form doldurularak emanetteki eşyaların yabancılar tarafından geri alındığı ifade edilmiştir.
- 31.** Yabancılara ait ziynet eşyaları ve paraların saklanması için çelik kasalar kullanıldığı; rastgele incelenen bir dolapta kemer, kulaklık ve telefon bulunduğu görülmüştür.
- 32.** Üst arama işlemi ile yabancı, Merkeze alınması yasak olan eşyalardan arındırılmaktadır. Yabancı, üst ve eşya aramasından geçirildikten sonra Merkeze kabul edilmektedir. Üst arama işlemleri, genel kolluk tarafından kadın ve erkek görevlilerce yapılmaktadır.
- 33.** Kolluk kuvvetlerince yakalandıkları sırada yabancıların bilgi ve belgelerine ulaşamadığı durumlarda beyanları esas alınmak kaydıyla adı, soyadı, uyruğı, doğum tarihi ve anne-baba adı gibi bilgileri içeren bir liste oluşturulmaktadır. Yabancıların Merkeze giriş yaptıktan sonra kayıt odasında parmak izlerinin alındığı, parmak izi alındıktan sonra yabancıya ilişkin tüm kayıtların Göç Kayıt Sistemi (GöçNet) sistemi üzerinde birleştiğı, beyanı esas alındığı için de yabancınn ülkeye giriş yaptıktan sonraki ilk kaydı sırasında beyan ettiği ismin geçerli sayıldığı aktarılmıştır.
- 34.** Sağlık Bakanlığının yayınladığı COVID-19 Rehberi ile Göç İdaresi Başkanlığından gönderilen talimatlar doğrultusunda hareket edildiğı ifade edilmiştir. Merkeze kabulde test yaptırma zorunluluğı bulunmamakla birlikte yabancınn kaldığı süre boyunca semptom göstermesi durumunda test yaptırmak üzere hastaneye sevki sağlanmaktadır.
- 35.** Yabancıların Merkeze gelmelerinden itibaren 48 saat içerisinde il göç uzmanları ve Psiko-sosyal Servis Birimi personeli ile görüştükleri aktarılmıştır. Merkeze kabul işlemleri tamamlanan yabancıların odalara ilk yerleştirilmesi özel güvenlik personeline yapılırken son karar il göç uzmanları ve Psiko-sosyal Servis Birimi ile yapılan görüşmeler sonucunda

alınmaktadır. Yabancıların yerleştirilmesi konusunda, aile bağları, engellilik durumu, uyuşu gibi faktörler dikkate alınmaktadır.

36. Kadınlar, erkekler, aileler, engelliler, güvenlik açısından riskli kişiler, bulaşıcı hastalığı olanlar, psikolojik rahatsızlığı olanlar, Merkezde iken uluslararası koruma talebinde bulunanlar ve Merkez İdaresince diğere barınanlarla aynı yerde tutulması uygun görülmeyenler için ayrı bölümler tahsis edilmektedir.
37. Merkezin fiziki şartlarının ailelerin birlikte kalmalarına elverişsiz olması durumunda, aile üyelerinin Merkezin fiziki imkânları dâhilinde görüşmeleri sağlanmaktadır.
38. Yabancılarla, Merkeze girişleri yapıldıktan sonra 48 saat içerisinde, Merkezde barındırıldıkları süre içerisinde de makul sürelerle; kaldıkları süre içinde sahip olduğu hakları ve sorumluluklarına, geri gönderme sürecine, gönüllü geri dönüş prosedürüne ilişkin olarak anlayacakları dilde olmak üzere yazılı/sözlü; engelliler için engel durumlarına göre anlayabilecekleri şekilde bilgi verildiği aktarılmıştır.
39. İdare yabancıların hak ve yükümlülükler konusunda dijital ekran aracılığıyla bilgilendirildiklerini dile getirmiştir. İlk kabul noktası, yemekhane, katlar ve havalandırma gibi yabancıların zaman geçirdikleri yerlerde, bilgilendirme panolarında ve yemekhanede dijital olarak bilgilendirme yapılmaktadır.

3.3. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

40. Uluslararası Koruma Bürosu, uluslararası koruma başvurularının kendileri tarafından alındığını, başvuru inceleme sürecinde YUKK'nin 79'uncu maddesinde düzenlenen hızlandırılmış değerlendirme prosedürünün uygulandığını, süre yetmezse genel prosedüre göre incelemeye geçildiğini aktarmıştır.
41. 1 yıllık idari gözetim kararı sona eren yabancılarla durumları hakkında bilgi verilerek idari gözetimlerinin sonlandırıldığı, idari gözetimi sona eren yabancılar için darp-cebir raporu alındığı ve Merkez aracı ile toplu taşıma alanına yakın bir bölgede bırakıldıkları aktarılmıştır.
42. Gönüllü geri dönüş talebinde bulunan yabancıların İl Göç İdaresi Müdürlüğü koordinasyonunda genel kolluk tarafından sınır kapılarına götürüldükleri, sınır kapısına intikal edildiğinde sınır dışı etme ve idari gözetim kararlarının sonlandırıldığı, çıkış işlemlerinin "gönüllülük temelinde dönüş" veya "gönüllü terk" olarak kayıtlara geçirildiği aktarılmıştır.
43. İzmir Barosunun yaklaşık 100 Afgan sığınmacıya zorla ve kötü muamele uygulanarak gönüllü geri dönüş formu imzalatıldığı iddiaları üzerine; Merkezde yapılan kamera kaydı incelemelerinde, 14.04.2022 tarihinde yabancılarla Konsolosluk görevlileri arasında bire

bir ve toplu görüşmeler gerçekleştirildiği tespit edilmiş, zorla gönüllü geri dönüş formu imzalatıldığına dair görüntülere rastlanmamıştır. 2022 yılında 320 Afgan uyruklu bireyin 82 tanesinin gönüllü geri dönüş belgesini imzaladığı, sürecin sınır dışı etme ve geri gönderme süreci olduğu bilgisi Kurumumuza iletilmiş; yabancıların el sallayarak Merkezden ayrıldığına dair görüntüler Heyet'e gösterilmiştir.

- 44.** Bununla birlikte, vurgulamak gerekir ki, AIÖK, her yasa dışı göçmen kendi ulusal yetkilileriyle temasa geçmek istemeyebileceğinden, gözaltındaki bir yasa dışı göçmenin konsolosluk yardımı talep etme hakkının kullanılmasının ilgili kişiye bırakılması gerektiğini değerlendirmektedir.⁵ Dolayısıyla ilgili konsolosluk yetkilileri ile görüşmek, yabancının kendi isteği halinde kullanabileceği bir hak olmakla beraber; bir zorunluluk değildir. Aksine, örneğin uluslararası koruma talebinde bulunmuş bir yabancının ayrıldığı ülkenin konsolosluk yetkilileri ile görüşmek zorunda kalması bir hak ihlaline neden olabilecektir. İşkencenin Önlenmesi Derneği (APT) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) de, sığınmacılar ve mültecilerin, kendi ülkeleri veya mutat meskenlerinden gelecek konsolosluk yetkililerinin ziyaretlerinden korunmaları gerektiğinin altını çizmektedir.⁶
- 45.** Yapılan görüşmelerde bazı yabancılar, güvenlik personeliyle iletişim noktasında sıkıntılar yaşayabildiklerini dile getirmiştir. Diğer yandan, panik atak hastalığı olan bir yabancı, geceleri kapılar kapalı tutulmasına rağmen güvenlik personelinin talep doğrultusunda kapıyı açarak kendisine yardımcı olduğunu dile getirmiştir.
- 46.** Son 5 yıl içinde işkence ve kötü muamele iddiasıyla başvuru sonucu 5 personel hakkında adli ve idari soruşturma başlatıldığı ifade edilmiştir.
- 47.** Ortak alanlara dilek ve şikâyet kutuları yerleştirildiği görülmüştür. Merkez İdaresinin dilek ve şikâyetleri haftalık olarak toplayarak takip ettiği ve gerekli düzenlemeleri yaptığı aktarılmıştır.
- 48.** Yabancılarla ilişkin mevzuatta herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığı, ancak bir suç işlenmesi durumunda adli işlem başlatılmak üzere suç duyurusunda bulunulduğu aktarılmıştır.
- 49.** Yabancılarla kaldıkları odalarda yapılan özel görüşmelerde; ziyaretten yaklaşık iki hafta önce bir intihar vakası gerçekleştiği, güvenlik personeline intihar eden yabancının durumu sorulduğunda sağlıklı bir cevap alamadığı iddia edilmiştir. Bunun üzerine İdare'yle yapılan görüşmede, intihar ettiği iddia edilen yabancının yataklar için verilen çarşafları birbirine

⁵ 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 83.

⁶ Göçmenlerin Gözaltına Alınmasının İzlenmesi Uygulama Kılavuzu, 2014, son not 61.

bağlamak suretiyle camdan sarkıtarak firar girişiminde bulunduğu fakat çarşafın yetersiz olduğunu fark ettikten sonra kendisini ikinci kattan beton zemine bıraktığı, vücudunda kırıklar oluştuğu, hemen hastaneye götürüldüğü ve hala tedavisinin sürdüğü belirtilmiştir. Yabancının sağlık dosyası ve firar anına ilişkin görüntü kayıtları incelendiğinde, yabancının çarşaf yardımıyla firar etmeye çalışırken yere düştüğü görülmüştür.

3.4. Fiziksel Koşullar

- 50.** Merkezde önceden 3 kez yangın çıktığı ve Merkezin uzun süre tadilatta olduğu, önceden yabancının kablolarla kısa devre yaparak sigara yakmaya çalıştığı, şu an yabancının ulaşabilecekleri bir devre sistemi olmadığı, isyan çıkarmaya çalışanların da olabileceği, her katta 1 güvenlik görevlisi bulunduğunu belirtilmiştir.
- 51.** Yabancılarla yapılan bir görüşmede, 31.12.2021 tarihinde Merkezde bulunan spor salonunda 432 kadın ve erkeğin, belli bir süre tutulduğu ve bu şekilde mağdur edildikleri yabancılar tarafından iddia edilmiştir. Heyetimizce kamera kayıtları incelendiğinde söylenen tarihte spor salonunda kadın ve erkek yabancının kalabalık bir şekilde barındırıldığı görülmüştür. İdare ile bu konu üzerine yapılan görüşmede, söz konusu tarihte Merkez binasının tadilatta olduğu, bu sebeple Merkeze yeni alınacak yabancının yerleştirilebilecek oda bulunmadığı, tadilatın kısa süreli olduğu ve tadilatı tamamlanan odalara yabancının yerleştirildiği belirtilmiştir.
- 52.** Merkezde, ortak kullanım alanlarında ve odalarda ısınma doğal gaz ile sağlanmaktadır.
- 53.** Odalarda LED aydınlatma kullanılmaktadır. Aydınlatmanın okumak için yeterli düzeyde olduğu, odalar ve barınma yerlerinin doğal ışık ve temiz hava aldığı, havalandırma koşullarının yeterli düzeyde olduğu görülmüştür.
- 54.** Her bir yabancı için mevsime uygun örtünme eşyası ve dolap bulunduğu görülmüştür.
- 55.** Ortak kullanım alanlarının her gün temizlendiği, günlük temizliğin yapıldığına dair görevli temizlik personeline haftalık temizlik çizelgesinin doldurulduğu aktarılmıştır.
- 56.** Yabancının odalarının, dolaplarının ve kişisel eşyalarının temizliğinden kendilerinin sorumlu olduğu; ayrıca belirli aralıklarla odaların, dolapların ve diğer kullanım alanlarının temizliği ve gerekli görülen alanların ilaçlamasının İdarece yapıldığı ifade edilmiştir.
- 57.** Binanın temiz ve bakımlı olduğu; odalardaki banyo ve lavaboların yenilenmiş ve temiz olduğu görülmüştür.
- 58.** Bir yabancı Merkezdeki hijyen sorunundan dolayı kendisi de dahil olmak üzere yabancının kaşındığını ifade etmiştir. Yetkili personel, Pakistan ve Afganistan uyruklu yabancılarda göç sırasında meydana geldiği düşünülen kaşıntı rahatsızlığı görüldüğünü,

durumun Merkezin koşullarından kaynaklı olmadığını, kaşıntı için de losyon verildiğini aktarmıştır. Merkeze yeni bir yabancı geldiğinde odanın temizlendiği ve dezenfeksiyon araçlarıyla dezenfekte edildiği; ancak yabancıların kendi hijyen eksikliklerinden dolayı bazı odaların temiz olmadığı, yemeği odalara götürmemeleri konusunda uyarı yapılmasına rağmen yabancıların hastaları olduğunu belirterek yemekleri odalara çıkardıkları aktarılmıştır.

59. Diş macunu, diş fırçası, tıraş köpüğü, tıraş bıçağı, sabun, şampuan ve tırnak makasından oluşan hijyen malzemelerinin genellikle haftalık dağıtıldığı ifade edilmiştir. Bazı yabancılar kişisel hijyen malzemelerinin İdarenin ifade ettiği kadar uzun aralıklarla verildiğini dile getirmiştir.
60. Yabancılar görüşmelerde, odalarında çamaşır asmak için ip ve tıraş olabilmek için tıraş bıçağı satın alabilmek istediklerini, fakat bu ürünlerin kantinde satışa sunulması yönündeki taleplerinin karşılanmadığını iddia etmiştir. İdare, çamaşır ipi ve tıraş bıçağının emanet dolabından alınıp kullanıldıktan sonra teslim edildiğini, talep üzerine kuaför hizmetinin dışarıdan berber tutmak suretiyle giderildiğini belirtmiştir.
61. Merkezde 24 saat sıcak su imkânı bulunmaktadır.
62. Merkezde yabancılarla yapılan görüşmelerde sıcak suya erişimin düzenli olarak sağlanabildiği öğrenilmiştir.
63. Merkezde ücretsiz olarak çamaşır yıkatma ve kurutma hizmeti verilmektedir. Bazı yabancılar kadınlar için çamaşır makinesinin eksik olduğunu dile getirmiştir. İdare her katta bir adet çamaşır makinesi olduğunu, kadınların çamaşırılarını kadın ve erkeklerin ortak kullandığı tek makinede yıkatmak istemedikleri için yıkatmadıklarını ifade etmiştir.
64. Görüşülen bazı yabancılar, Merkeze ilk geldiklerinden beri aynı çarşafı kullandıklarını, bu çarşafın aylardır yıkanmadığını ve yeni çarşaf taleplerinin yerine getirilmediğini iddia etmişlerdir. Merkez yönetimi, gelen yabancılarla hiç kullanılmamış çarşaf verildiğini, çarşafın yıkanmak için yabancılardan istendiğinde kendilerine verilmediğini, perde ve halı olarak kullanıldığı için yeni çarşaf temininde problemler yaşandığını belirtmiştir.
65. Merkezde kadın ibadethanesi, erkek ibadethanesi ve talebe binaen oluşturulan kat mescidi bulunmaktadır. İbadethanelerin herkesin kullanımına açık ve Müslüman yabancılara yönelik olarak hazırlandığı, diğer din mensuplarının ibadet konusunda bir talebi olması durumunda gerekli çalışma yapılabileceği belirtilmiştir.
66. YTS biriminde barınan yabancılar mescitte namaz kılabilme adına yönetimden talepte bulduklarını fakat bu taleplerinin sebepsizce reddedildiğini iddia etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede, güvenlik nedeniyle YTS birimindeki yabancıların mescidin bulunduğu

bölüme geçirilmedikleri fakat toplu namaz kılmaları için TV odasının kendilerine tahsis edildiği ifade edilmiştir.

67. Merkezde 4 adet yumuşak oda⁷ bulunmaktadır. Merkez tadilatı öncesi madde bağımlısı kişiler odayı kullanılamaz hale getirdiği ve uzun bir tadilat gerçekleştiği için söz konusu odaların 1 yılı aşkın süredir aktif olarak kullanılmadığı ifade edilmiştir
68. Yabancılar kantinde terlik satılmaması nedeniyle Merkez içerisinde ayakkabılarıyla dolaşmak zorunda kaldıklarını ve bu durumun rahatsızlığa yol açtığını iddia etmişlerdir. Bunun üzerine İdare ile yapılan görüşmede terlik ihtiyacının talep üzerine kantin tarafından karşılandığı ve ihtiyaç sahibi olanlara talep üzerine ücretsiz terlik verildiği bildirilmiş, kantin ürün ve fiyat listesinde de terlik mevcut olduğu görülmüştür.
69. Merkezde kıyafet ihtiyacı olanlar için yardım sağlamaktadır.

3.5. Sağlık Hizmetleri, COVID-19 Pandemisine Yönelik Tedbirler ve Psiko-sosyal Servis

70. Sağlık Birimi'nde yabancıların basit tedavileri yapılmakla beraber, ileri seviye tetkik ve tedavi gerektiren durumlar için en yakın hastaneye sevk yapılmaktadır. Hastanede verilen tedavilerin takibi ve aşılama işlemi ise Sağlık Birimi tarafından yapılmaktadır.
71. Merkez hekimi tarafından hastaneye sevk edilen ve aciliyeti bulunmayan vakalar için Merkez araçları kullanılırken acil durumlarda sağlık personeline ilk müdahale gerçekleştirildikten sonra ambulans talebinde bulunduğu ifade edilmiştir.
72. Sağlık Birimi'nde 1 hekim, 1 hemşire ve 4 sağlık memuru çalışmaktadır. Hekim ve hemşire mesai saatleri içerisinde, sağlık memurları da vardiya usulü mesai saatleri dışında çalışmaktadır. Yetkili personel, hekimlerin mesai dışında da Merkezde bulunması için Başkanlığın çalışma yürüttüğünü aktarmıştır.
73. Yapılan görüşmede Merkezde görevli hekim; günlük 50-60 hasta olduğunu, hekimler 2 haftalık geçici sürelerle görevlendirildikleri ve sürekli rotasyon olduğu için hastaların yeterli şekilde takip edilemediğini ve koordinasyon sıkıntısı yaşandığını, Hasta Kayıt Sistemi ile bağlantıları olmadığı için hekim her değiştiğinde sistemin sıfırlanmasının sıkıntı oluşturduğunu, kadrolu bir hekimin daha iyi olacağını dile getirmiştir. Kendisiyle görüşülen Merkezde görevli hemşire, revirde tedavisi yapılan yabancıların kaydının önce deftere yapıldığını, sonra ise Excel programı ile kendi oluşturduğu dijital kayıt sistemine aktarıldığını, rotasyona tâbi hekimlerin bu dosyadan hastanın öyküsüne erişebildiğini dile

⁷ Yumuşak oda, öfke veya kriz anları geçene kadar yabancıların kısa süreli olarak tutulduğu odalardır. Yumuşak odaların kullanıldığı dönemde yabancıların yumuşak odada yaklaşık 4-5 saat aralığında tutulduğu aktarılmıştır.

getirmiştir. 2 yıldır Merkezde çalışan ve hastaları tanıyan hemşirenin Revir Birimi'nin işleyişine hâkim olduğu görülmüştür.

- 74.** Muayene odasında, ilaçların kilit altında bir dolapta olduğu görülmüştür. Merkezde görevli Hemşire; Merkezin anlaşmalı eczanesi olduğunu, mesai bitiminde reçeteleri gönderdiklerini, 19:00-20:00 civarı saatlerde Merkeze gelen ilaçların kontrol edildiğini, ilaçların son kullanım tarihlerinin düzenli kontrol edildiğini, yabancılara verilecek ilaçların günlük olarak yabancının imzası alınmak suretiyle deftere kaydedildiğini ifade etmiştir. Ayrıca hamile ve bebeklerin aşı takiplerini kendisinin yaptığını dile getirmiştir.
- 75.** Merkezde hasta müşahede odası bulunmaktadır. Odada havalandırmanın yeterli olduğu, odanın ferah olduğu ve penceresinde demir parmaklık olmadığı, banyosu ve lavabosu bulunmadığı gözlemlenmiştir. Odada ayrıca elektrokardiyografi (EKG) olduğu görülmüştür.
- 76.** Merkezdeki bazı yabancılar revirde tedavi olma talebini iletmelerine rağmen bu taleplerinin yerine getirilmediğini iddia etmişlerdir. İddia sahibi yabancıların sağlık kayıtları incelenmiş, tedavi edildikleri görülmüştür.
- 77.** Odalarda yapılan görüşmelerde, 3 gün önce Merkeze yerleştirilmiş bir yabancının şeker hastası olduğu ve 2 gündür ilacını almadığı ifade edilmiştir. Bunun üzerine Heyet Hekimi derhal ilacını alması gerektiğini belirtmiş, Heyetimizce durum Merkezde görevli sağlık memuruna ve yönetime aktarılmıştır. İdare tarafından yabancı Kuruma 2 gün önce geldiği için ilacının henüz temin edilemediği ve en kısa zamanda temin edileceği ifade edilmiştir.
- 78.** Yapılan görüşmelerde Merkezde barınan zihinsel engelli bir yabancının bacağına yanık sebebiyle deformasyon olduğu görülmüş, revirde hekim tarafından tedavi edilmesine rağmen hastaneye sevkine hala gerçekleştirilmediği iddia edilmiştir. Bunun üzerine heyet hekimi tarafından yapılan tetkikte bu deformasyonun ancak estetik müdahale ile giderilebilecek boyutta olduğu tarafımıza bildirilmiştir. Bunun üzerine Sağlık Birimi kayıtları kontrol edilmiş; söz konusu yabancının 3 defa revirde tedavi gördüğü, kendisine yanık merhemi verildiği ve 13.04.2022'de hastaneye sevk için işlemlerinin başlatıldığı görülmüştür. Dolayısıyla yabancının tedavisiyle ilgili sorun olmadığı değerlendirilmiştir.
- 79.** Merkeze girişte genel sağlık taraması yapılmamaktadır.
- 80.** Hastalık riski bulunan yabancılara yönelik bulaşıcı hastalık raporu ve kan testinin zorunlu evrak olarak kolluk birimlerinden talep edildiği belirtilmiştir.
- 81.** Her ayın birinci ve on beşinci günleri arası Sağlık Müdürlüğünden ihtiyaca göre ulusal çocukluk dönemi aşılama takviminde yer alan aşılarda, Hepatit A, Hepatit B, kızamık, kızamıkçık, kabakulak, meningokok ve tetanos aşılı talep edilmektedir. Ayrıca gerekli

durumlarda yetişkin ve çocuk yabancılara aşılama işlemi yapılmaktadır. Bu aşılar için ayrı bir buzdolabı bulundurulmakta ve bu aşuların son kullanım tarihleri düzenli aralıklarla kontrol edilmektedir. Ziyaret sırasında tıbbi malzeme deposu incelendiğinde buzdolabı içerisinde tetanos aşısı ve Hepatit B aşısı olduğu, aşuların saklama koşullarının uygun olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, elektrik kesildiğinde jeneratörün devreye girdiği, böylelikle uygun saklama koşullarının kesintisiz sağlanabildiği belirtilmiştir.

- 82.** 2021’de 490; 2022’de ise 53 yabancıya COVID-19 tanısı konmuştur. Riskli grupta yer alan 1 kalp hastası ile 1 hamile yabancının tedavileri tedbir amaçlı olarak hastanede yapılmıştır.
- 83.** Merkezde COVID-19 tedbirleri kapsamında; Merkez yönetimince ve ayrıca Büyükşehir Belediyesi ekiplerince Merkez binasına sterilizasyon ve dezenfekte işlemi yapıldığı ifade edilmiştir. Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol sonucu yabancılara COVID-19 aşısı olma imkânı getirilmiş; yabancıların ziyaretlerine kısıtlama getirilmiş; avukatların Merkeze girişinde ise HES kontrolleri yapıldıktan ve ateşleri ölçüldükten sonra cam bölmeli korunaklı odalarda görüşmeler yapılmış; tek kullanımlık tulum, maske, siperlik, eldiven, dezenfektan, ateş ölçer gibi pek çok koruyucu ekipman temin edilmiş; her kata dezenfektan konulmuştur. Ayrıca Merkeze yeni kabul edilen yabancılar için ön kabul alanı oluşturulmuş, giriş tarihlerine göre yabancılar 14 gün boyunca burada tutulmuş ve pozitif vaka durumundaki hastalar izole edilmiş; izole edilen yabancıların karantina süreleri boyunca yemekleri katlara çıkılarak verilmiş ve sağlık personeline durumları takip edilmiştir.
- 84.** Biri 27.01.2018’de böbrek yetmezliği sebebiyle kaldırıldığı hastanede tedavi gördüğü esnada; biri 26.07.2018’de Merkezde geçirdiği kalp krizi sonucu; biri (çocuk) 30.07.2020’de emzirme sonrası yatma pozisyonundan dolayı nefessiz kalması; biri de 23.06.2021’de yangın çıkarmak suretiyle intihar etmesi sonucu, Merkezde 2018 yılından bu yana 4 yabancı hayatını kaybetmiştir.
- 85.** Merkezde 2 psikolog ve 2 sosyal çalışmacı bulunmaktadır. Psiko-sosyal Servis Birimi’nde yabancıların fiziksel dosyalarının tutulduğu, dijital ortamda Excel programında fiziksel dosya numaralarının kayıtlarının olduğu görülmüştür.
- 86.** Psiko-sosyal Servis, görüşülen yabancılara ilişkin ön değerlendirme formu doldurulduğunu, ihtiyaç görülürse daha detaylı form doldurulduğunu ve ilgili sağlık kuruluşlarının psikiyatri bölümlerine sevk yapıldığını aktarmıştır. Yoksunluk durumundaki yabancının sakinleşmesi için öncelikle Revir Birimi’ne yönlendirme yapıldığı, havalandırmaya çıkarıldığı, sonra Birim personeli tarafından rapor yazıldığı, psikiyatri bölümüne ya da Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezine (AMATEM) yönlendirme yapıldığı, Birimdeki personelin yeterli olduğunu ve işlere yetiştiklerini, Merkeze kabul sonrası dönemde

yabancıların taleplerine göre hazırlanan listeye göre görüşmeler gerçekleştirildiği, özel ihtiyaç listesine alınan yabancılarla ise haftada bir görüşme gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

87. Merkezde yabancı sirkülasyonu çok yüksek olduğu için alkol ve uyuşturucu kullanan yabancılara ilişkin sabit istatistik tablosu oluşturulmadığı, her hafta sonu ve ay sonu olmak üzere Genel Müdürlüğe gönderilen 2 çeşit istatistiki veri olduğu, istatistiklerde AMATEM'e ya da psikiyatri bölümüne sevk gibi bilgilerin yer aldığı aktarılmıştır. Yabancılarla hem il göç uzmanları hem Psiko-sosyal Servis Birimi çalışanları görüştüğü için ve yabancıları birbirlerine yönlendirerek beraber çalıştıkları için özel durumu olan kişilerin gözden kaçırılmadığı aktarılmıştır.
88. Merkezde intihara meyilli kişi bulunmamaktadır. Ancak uyuşturucu/uyarıcı madde kullanan veya psikolojik tedavi ihtiyacı olup Psiko-sosyal Servis Birimi tarafından takibi yapılan 24 yabancı bulunmaktadır.
89. Kendisiyle görüşülen zihinsel engelli yabancı⁸ dosyasına bakılmış, Psiko-sosyal Servis çalışanları tarafından ön değerlendirme yapıldıktan sonra mental gerilik olduğu düşünülerek Merkeze kabulünden 3 gün sonra psikiyatri bölümüne sevk edildiği görülmüştür.

3.6. Beslenme

90. Merkezde bir adet yemekhane bulunmaktadır. Yemekler, merkezin kapasitesi ve geri gönderme süreci de dikkate alınarak hizmet alımı yoluyla temin edilmektedir.
91. Yemeklerden tercih edilen, edilmeyen ve az yenen yemeklere ait tespitler yapıldığı ve tercih edilmeyen yemeklere ilişkin tedbir alındığı aktarılmıştır.
92. Merkezde ziyaret tarihi itibariyle gıda mühendisi bulunmadığı ve konuya ilişkin olarak Başkanlık tarafından planlama yapıldığı ifade edilmiştir.
93. Her öğün 72 saat saklanmak üzere numuneler alınarak numune kaplarında muhafaza edilmektedir.
94. Yemeklerin hazırlanmasında dini ve kültürel hassasiyetler, hamilelik, diyet ve tıbbi gereksinimler gibi hususların dikkate alındığı aktarılmıştır. Merkezde kalan ve ekonomik durumu iyi olmayan 6 yaş ve altındaki çocukların süt, mama, bez gibi günlük zorunlu ihtiyaçlarının Kızılay, Belediye ve sivil toplum kuruluşlarınca karşılandığı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmelerde de 6 yaş ve altındaki çocuklar için süt, mama ve bez gibi malzemeler verildiği teyit edilmiştir.

⁸ Bacağında yanık sebebiyle deformasyon oluşan ve 91. paragrafta anılan yabancından bahsedilmektedir.

95. İdare oruç tutanlar tespit edilemediği için hem gün içinde hem sahurda yemek dağıtıldığını, Ramazan'a özel olarak aksama olmaması için yemeklerin kendileri tarafından odalara verildiğini aktarmıştır.
96. Her yemekte yabancılara yarım litrelik pet şişe ile su verilmekle beraber, yabancılar katlardaki su sebilleri ve ücretini ödeyerek kantin aracılığıyla su ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.
97. Yabancılar koridorlarda bulunan makinelerden sıcak su, çay ve kahve alabildiklerini, bu hususta bir sıkıntıları olmadığını dile getirmişlerdir.
98. Merkezde yabancılara ihtiyacının karşılanabilmesi için bir adet kantin bulunmaktadır. Merkez İdaresine iletilen taleplerin değerlendirmesi yapıldıktan sonra uygun bulunan ürünlerin kantinde satışına izin verilmekte olup, kantin fiyatları teknik şartnamede yazıldığı şekilde belirlenmektedir. Merkez İdaresince sunulan ürün listesinden ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu, fiyatların ise piyasa rayicinde olduğu görülmüştür. Dövizli olan yabancılara kantinden yararlanmak istemeleri durumunda Merkez Bankasının bir önceki güne ait kurundan parasını bozdurabileceği belirtilmiştir.

3.7. Sosyal Faaliyetler, Günlük Yaşam ve Eğitim

99. Yabancılara, çocuklar için kaydırağın da yer aldığı 2 adet havalandırma alanında açık hava ihtiyaçlarını gidermektedirler. Havalandırma çizelgesinde yabancılara yemeklerden sonra 30'ar dakika olacak şekilde havalandırma alanına çıktıkları görülmüştür. Ayrıca Ramazan sebebiyle sahurdan sonra da 30 dakika olacak şekilde havalandırma izni yabancılara tanınmaktadır.
100. Merkezde bir adet dinlenme odası bulunmaktadır. Odada televizyon, tenis masası ve yabancılara oturabilecekleri bir koltuk bulunduğu görülmüştür.
101. Merkezde bir adet kütüphane bulunmaktadır. Kütüphanede Türkçe, Fransızca, Urduca, İngilizce ve Arapça dillerinde kitaplar yer almaktadır. Kitapların sayısı ve çeşitliliğinin yetersiz olduğu görülmüştür. İdare; kitapların yabancılara tarafından alınarak geri getirilmediğini, Başkanlık tarafından yeni kitap takviyesi yapılsa da kitapların azaldığını ifade etmiştir. Kütüphane çizelgeleri tarafımıza sunulmuş; yabancılara her gün, günlük 2 saat kütüphaneden yararlanabildikleri görülmüştür.
102. Merkezde spor salonu bulunmaktadır. Merkez yetkilisince Halk Eğitim Merkezinden beden eğitimi öğretmeni görevlendirildiği ve spor salonunun sürekli aktif olarak kullanılabildiği, daha çok kışın kullanıldığı ve yazın bahçede vakit geçirildiği aktarılmıştır.
103. Yabancılara gün içerisinde havalandırma alanına çıkmak dışında bir faaliyetle zaman

geçirmediklerini dile getirmişlerdir.

104. Merkezde bulunan her yaştan çocuk için derslik bulunmakla beraber; Milli Eğitim Müdürlüğünden geçici olarak görevlendirilen bir sınıf öğretmeni ile her gün eğitim ve öğretim faaliyeti yapılmaktadır. Çocuklar uyruklarına uygun görsel içerikler, temel Türkçe eğitimi gibi içeriklerle; yaş aralığı, uyruk benzerliği ile aynı dili konuşmalarına göre öğleden önce ve öğleden sonra eğitim görenler olarak eğitim görmektedir. Derslikte çocuklara ara öğün verildiği, çocukların boyama yaptıkları ve çizgi film seyrettikleri görülmüştür. Sınıfta 23 Nisan süslemelerinin yanı sıra doğum günü süslemelerinin olduğu, Türkçe kitaplar bulunduğu, duvarlara görsel karşılıkları yer alan Türkçe kelimeler yapıştırıldığı görülmüştür. Öğretmen, çocuklarla aynı dili konuşamadığı için dersler tercüman aracılığıyla yapılmaktadır.

105. Çocuklar için oyun odası bulunmaktadır. Oyun odasında halıya ayakkabılarla basılmadığı, yeteri kadar oyuncak, yazı tahtası, abaküs, boya malzemeleri gibi eğitsel ve öğretici materyaller olduğu, ayrıca odanın girişinde bir adet lavabonun da yer aldığı görülmüştür. Çocukların oyuncakları barındıkları odalara götürmelerine ise izin verilmemektedir.

106. Yaşar Üniversitesi ile Dokuz Eylül Üniversitesinin birlikte yürüttüğü çocuklara yönelik ebru sanatı ve keçe sanatı üzerine uygulamalı etkinlik çalışması için Başkanlıktan gerekli izinler alındığı, etkinliğin yakın zamanda gerçekleştirileceği aktarılmıştır.

107. 16.03.2022 tarihinde Başkanlık ile Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü arasında Hayat Boyu Öğrenme Eğitim Faaliyetleri İş Birliği Protokolü imzalanmış olup; bu kapsamda Merkezde çalışmak üzere 09.05.2022 itibariyle İzmir Halk Eğitim Merkezinden 1 beden eğitimi, 1 el sanatları, 2 okuma yazma öğretmeni görevlendirilecektir.

3.8. Dış Dünya ile İletişim

108. Yabancılar sabah 09:00'dan gece 00:00'a kadar 20 dakika telefonla konuşma hakkına sahiptir. Merkezde yabancıların barındığı her katta 3 adet olmak üzere toplamda 22 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Kapasitenin artırımı kapsamında avluya görüntülü görüşme yapılacak şekilde 4 adet, her kata 1'er adet olmak üzere 10 ankesörlü telefon ilavesi yapılabilmesi için altyapı kurulmuş; gerekli işlemlerin tesis edilebilmesi için Türk Telekom Genel Müdürlüğüne yazılan talep dilekçesi tarafımıza sunulmuştur.

109. Yabancılar telefon ücretini kendileri karşıladıklarını, telefonla iletişim sürelerinin kısa olduğunu, telefon kartının sağladığı hizmetlerin yetersiz olduğunu iddia etmişlerdir. İdare ile yapılan görüşmede; telefonla iletişim süresinin günlük azami 20 dakika olduğu,

ankesörlü telefonların yetersizliği sebebiyle bazen telefon sıralarının gözlemlendiği ve yeni gelecek ankesörlü telefonlarla sorunun çözüleceği bildirilmiştir.

110. Merkezde yabancıların ziyaretçileriyle görüşebileceği odalar bulunmaktadır. Yabancı eşi, vasisi, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile merkezdeki yabancıların ziyaretçileriyle görüşmeleri için ayrılmış odalarda mesai saatleri içerisinde, havalandırma ve yemek saatleri dışında görüşebilmektedir.⁹

111. Merkezde görüşme odaları olduğu görülmüştür.

112. Yabancıların avukatlarıyla görüşebileceği 4 oda bulunmaktadır. 2022 yılında ziyaret tarihi itibariyle 577 avukat, 868 yabancı ile görüşme gerçekleştirmiştir. Avukatların mesai saatleri içerisinde merkeze ziyaret gerçekleştirebildiği, ziyaretten önceki hafta yaklaşık 100 avukatın Merkeze ziyarette bulunduğu aktarılmıştır. Avukat görüşme kayıtlarının düzgün tutulduğu; kayıtlarda, görüşen yabancıların ismi, uyuğu ve imzası ile görüşmeyi yapan avukatın ismi, baro sicil numarası ve imzasının yer aldığı görülmüştür.

113. Merkez koridorlarındaki duvarlarda Türkçe, Rusça, Urduca, Peştuca, Fransızca ve İngilizce dillerinde İzmir Barosuna ait adli yardım broşürlerinin olduğu, yabancıların ankesörlü telefon aracılığıyla baroları arayabildikleri görülmüştür.

114. Bazı yabancılar ise adli yardım kapsamında görev yapan avukatların kendilerinden para istediğini ya da yeterli hizmet vermediğini aktarmıştır. Bir yabancı adli yardım kapsamı dışında ücretli avukatı olduğunu, ancak avukatının hiç Merkeze gelmediğini, adli yardımdan yararlanmak istediğini iletmiştir. İdare, yabancıların avukat talebiyle ilgileneceğini aktarmıştır.

3.9. Güvenlik

115. Merkezin iç güvenliği özel güvenlik personeli aracılığıyla; dış güvenliği ise 2017 yılında Jandarma Genel Komutanlığı ile yapılan protokol gereği Merkezde görevli Sevk Takım Komutanlığı aracılığı ile sağlanmaktadır. Her katta güvenlik personeli bulunduğu, 02.04.2018'den beri güvenlik personelinin Merkez bünyesinde istihdam edilen personelden oluştuğu aktarılmıştır.

116. Merkezin girişinde turnikeli geçiş sistemi; idari birimler ve yabancıların kullandığı birimler arasında güvenli geçiş yerleri ve kontrol sistemleri bulunmaktadır.

117. Bahçe duvarlarının yabancıların firarını engelleyecek yükseklikte olduğu, yeterli yüksekliğin bulunmadığı bölgelerin jiletli tellerle desteklendiği görülmüştür.

⁹ Bu husus, Geri Gönderme Merkezleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönerge, "Barınanın Ziyaretçisi" başlıklı 51'inci maddede düzenlenmiştir.

118. Merkezde sabah ve akşam güvenlik personeline sayım yapıldığı, akşam yapılan sayımlarda kapı, pencere, pencere demirlikleri, banyo gibi odanın muhtelif yerlerinin kontrol edildiği aktarılmıştır. Periyodik arama kapsamında en geç ayda bir olmak üzere Merkez İdaresince belirlenen periyotlarla ve gerek görülen zamanlarda, oda ve eklentilerinde arama; aylık detaylı arama kapsamında her ayın son haftasında genel kolluk gözetiminde güvenlik personeline üst, eşya ve oda araması; önleyici arama kapsamında Merkeze giriş ve çıkışlarda güvenlik personeline üst ve eşya araması, dedektör ve x-ray cihazlarıyla arama yapıldığı aktarılmıştır.

119. Merkezde 600 güvenlik kamerası olduğu, kameraların 6 ay süreli kayıt yaptığı, kayıtların aksamaması için kesintisiz güç kaynağı ve jeneratör bulunduğu belirtilmiştir. Sistem odasında yabancıların odaları dışındaki bütün ortak kullanım alanları, Merkezin bahçesi ve dış kısmının kör nokta olmayacak şekilde kamera görüntülerine ulaşılabilirdiği görülmüştür. Dışarıyı Jandarma personeli izlerken, Merkezin içerisi kameralar aracılığıyla 2 güvenlik personeline 24 saat izlenmektedir.

120. Merkezde yangın merdiveni, yangın alarm sistemi ve çıkabilecek olaylara ilişkin müdahale planı bulunmaktadır.

4. TAVSİYELER

4.1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

121. Merkeze geldikten sonra kendilerine sahip oldukları hak ve yükümlülüklerle ilişkin bilgilendirme yapıldığı ifade edilmiş ve buna ilişkin belgeler var ise de, yabancıların içinde buldukları durum göz önünde bulundurularak sahip oldukları haklar ve hukuki durumları konusunda, bunlara ilişkin bir değişiklik olmasa bile düzenli aralıklarla hem sözlü hem yazılı olarak bilgilendirilmeleri;¹⁰ benzer şekilde, avukata ve adli yardıma erişim¹¹

¹⁰ AİÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 81, 83-84: "CPT, tutuklu göçmenlerin, özgürlüklerinin kısıtlanmasının ilk anlarından itibaren, diğer tutuklular ile aynı şekilde üç temel haktan yararlanmaları gerektiğini düşünür. Bu haklar şunlardır: (1) bir avukata erişebilme, (2) bir tıp doktoruna erişebilme ve (3) bir akrabayı veya tercih ettiği bir üçüncü şahsı hürriyetini kısıtlayıcı tedbir hakkında bilgilendirebilme.", "Bu üç temel hakka ek olarak uluslararası anlaşmalar, gözaltındaki bir yasa dışı göçmene konsolosluk yardımı talep etme hakkını da tanırlar. Ancak, her yasa dışı göçmen kendi ulusal yetkilileriyle temasa geçmek istemeyebileceğinden bu hakkın kullanılması, ilgili kişiye bırakılmalıdır.", "Yeni gelen yasa dışı göçmene bu haklar konusunda anladıkları lisanda derhal bilgi verilmesi şarttır. Bu amaçla onlara, uygulanabilir prosedürü açıklayan ve haklarını açık ve basit şekilde belirten bir belge sistematik olarak verilmelidir. Bu belge, gözaltındaki kişilerin en yaygın konuştığı lisanelerde hazırlanmalı ve gerekiyorsa, bir tercümanın hizmetine başvurulmalıdır." 11 6458 sayılı ve 11.04.2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Avukatlık hizmetleri ve danışmanlık" başlıklı 81'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Avukatlık ücretlerini karşılama imkânı bulunmayan başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahibi kişiye, bu Kısım kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak yargı önündeki başvurularında 1136 sayılı Kanunun adli yardım hükümlerine göre avukatlık hizmeti sağlanır." "Sınır dışı etmek üzere idari gözetim ve süresi" başlıklı 57'nci maddesinin altıncı fıkrasına göre; "İdari

konusunda yabancıların yaşadığı zorluklar dikkate alınarak adli yardım kapsamında avukatlık hizmeti ve idari gözetim kararına itiraz süreci ile uluslararası koruma başvuru prosedürü hususlarında yabancıların düzenli aralıklarla yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmeleri,

122. Bazı yabancılar tarafından güvenlik personeli ile sorunlar yaşanabildiği iddia edildiğinden, güvenlik personelinin seçimi, eğitimi ve sahip olması gereken nitelikler konusunda gerekli tedbirlerin alınması; ayrıca düzenli aralıklarla yabancılara güvenlik personelinin kendilerine nasıl davrandığının sorulması ve eğer olumsuz bir genel kanaat ortaya çıkıyorsa ilgili personelin uyarılması,¹²

123. Merkezde firar girişiminde bulunan bir yabancı yere düşmüş ve hayatını tehlikeye sokmuş olduğundan, yabancıların camlardan atlamaları ya da düşmeleri ihtimaline karşı önlem almak için parmaklık olmayan camların dışına parmaklık takılması ve mevcut parmaklıkların düzenli olarak kontrol edilmesi,

124. Yumuşak odaların 1 yılı aşkın süredir aktif olarak kullanılamamasının ve yumuşak oda eksikliğinin yabancıların sağlıkları için risk teşkil ettiği değerlendirildiğinden, öfke krizi durumlarında yabancıların kendilerine zarar vermelerini engellemek için yumuşak odanın kullanıma hazır durumda olmasının sağlanması,

125. İki ziyarette de yabancılar, kişisel hijyen malzemelerinin sık verilmediğini belirttiği için Merkezde kalan yabancıların yaşam kalitelerinin artırılması ve sağlıklarının olumsuz etkilenmemesi için söz konusu malzemelerin daha sık şekilde verilmesi tekiden,¹³

gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvurabilir.”

AİÖK, 19. Genel Rapor’dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 82: “Bir avukata erişim hakkı, avukatla özel konuşma yapabilme ve ikamet, tutukluluk ve sınır dışı edilme ile ilgili konularda yasal danışmanlığa erişme hakkını içermelidir. Buna göre, yasa dışı göçmeler kendi kendilerine bir avukat atayacak ve ücretini ödeyecek durumda olmadıklarında, yasal yardıma erişimden faydalanabilmelidirler.”

¹² AİÖK, 7. Genel Rapor’dan Alıntı [CPT/Inf(97)10], para. 29: “Göç nedeniyle gözaltında tutulanların kaldığı merkezlerdeki personelin görevi özellikle zahmetlidir. Öncelikle, dil engelleri nedeniyle kaçınılmaz olarak iletişim zorlukları olacaktır. İkincisi, tutuklu/gözaltındaki kişiler herhangi bir suçtan dolayı zanlı olmadıkları halde özgürlüklerinden mahrum bırakılmış olmayı kolay kabul edemezler. Üçüncüsü, farklı uluslara ve etnik gruplara ait göz altındaki kişiler arasında gerilim oluşma riski vardır. Sonuç itibariyle, CPT bu tür merkezlerdeki gözetim personelinin dikkatle seçilmesi ve uygun şekilde eğitilmesi üzerinde önemle durmaktadır. Personelin kişilerarası iletişim konusunda gelişmiş niteliklere sahip olmanın yanı sıra, gözaltındaki kişilerin ait olduğu farklı kültürleri tanıması ve en azından bir kısmının gerekli dil becerilerine sahip olması gereklidir. Ayrıca gözaltında tutulan kişilerde görülen (travma sonrası veya sosyo-kültürel değişikliklerle ilgili) stres tepkilerinin muhtemel semptomlarını tanımak ve bu konuda gerekli adımları atmak konusunda eğitilmelidirler.”

¹³ AİÖK, Yunanistan 2011 Ziyareti [CPT/Inf (2012) 1], para. 38: İdari gözetim altındaki bütün yabancılara “düzenli aralıklarla ücretsiz bir temel temizlik seti (yeterli miktarda sabun, çamaşır deterjanı, tuvalet kâğıdı, şampuan, tıraş malzemeleri ve diş macunu ve diş fırçası) verilmelidir.”

126. Merkeze girişte tüm yabancılara, bulaşıcı hastalık taraması da dâhil olmak üzere genel sağlık taraması yapılması,¹⁴
127. İki ziyarette de kütüphaneden alınan ve teslim edilen kitapların kaydının oluşturulması suretiyle sistemli olarak takibinin yapılması; yabancılara Merkezde buldukları süre içerisinde kitaplardan yeterli şekilde yararlanabilmesi ve kültürel anlamda gelişebilmeleri için Arapça ile Peştuca başta olmak üzere farklı dillerde ve yeterli çeşitlilikte kitap bulunmasının sağlanması tekiden,¹⁵
128. İlk ziyarette de görüldüğü üzere yabancılara oldukça hareketsiz bir yaşam sürdükleri ve vakitlerini verimsiz bir şekilde geçirdikleri görüldüğünden spor faaliyetlerinin bir programa bağlı şekilde yaptırılması ve yabancılara spor salonunu kullanmaları hususunda teşvik edilmeleri tekiden,¹⁶
129. Yabancılara günlerini faaliyetten uzak ve verimsiz bir biçimde geçirmemeleri için kurs, hobi, atölye ve eğitici diğer etkinliklerin hayata geçirilmesi konusunda gerekli girişimlerde bulunulması,¹⁷

4.2. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiyeler

130. İki ziyarette de eksik olduğu görüldüğü için geri gönderme merkezlerinde görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, Birleşmiş Milletler İstanbul Protokolü ile işkence ve kötü muameleyi inceleme ve belgelendirme konularının dâhil edilmesi tekiden,¹⁸

¹⁴ AİÖK, İsveç 2015 Ziyareti [CPT/Inf (2016) 1], para. 37: “Komite, yeni gelen tüm yabancı uyrukluların tıbbi taramasının yapılmasının, özellikle kendine zarar verme riski taşıyanların belirlenmesi, bulaşıcı hastalıkların taranması ve herhangi bir yaralanmanın zamanında kayıt altına alınması için hem tutukluların hem de personelin yararına olduğunu bir kez daha vurgulamak ister.”

¹⁵ Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler’in “Eğitsel ve kültürel materyalleri elde etme hakkı” başlıklı 28’inci maddesine göre; “Tutulan veya hapsedilen bir kimse, mevcut kamu kaynaklarının imkan verdiği ölçüde ve tutma yerinde veya hapisanede güvenliği ve kamu düzenini sağlamak için gerekli makul sınırlara tabi olarak, makul miktarda eğitsel, kültürel ve basın ürünü ve aracını elde etme hakkına sahiptir.”

¹⁶ BMMYK, Sığınmacıların Gözaltına Alınmasına ve Gözaltı Alternatiflerine İlişkin Geçerli Kriterler ve Standartlar Hakkında Kılavuz İlkeler, 2012, para. 48/8; “Günlük olarak kapalı mekan veya açık hava rekreasyon faaliyetleri yoluyla bir şekilde fiziksel egzersizler yapma imkanı sunulmalıdır.”

¹⁷ AİÖK, 19. Genel Rapor’dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 79: “Yasa dışı göçmenlere uygulanacak tutukluluk durumu, onların özgürlüklerinin kısıtlanmasının doğasını yansıtmalı, sınırlı kısıtlamalar içeren ve çeşitlendirilmiş etkinlik rejiminden oluşmalıdır.”; AİÖK, Birleşik Krallık 2012 Ziyareti [CPT/Inf (2014) 11], para. 120: “Göçmenlerin gözaltında tutulduğu merkez bağlamında bir amaca yönelik faaliyetler, diğerlerinin yanı sıra dil kursları, bilişim/bilgisayar kursları, bahçecilik, sanat ve el sanatları, aşçılık becerileri ve ‘dünya mutfakları’ gibi kursları kapsayabilir.”

¹⁸ AİÖK, 19. Genel Rapor’dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 77: “CPT, yasa dışı göçmen merkezlerinde çalışan personelin özellikle ağır bir göreve sahip olduğunu yinelemek ister. Sonuçta, bu kişiler dikkatle seçilmeli ve uygun eğitimi almalıdır.”

131. Mevzuatta özgürlüğünden mahrum bırakılan yabancılara uygulanacak herhangi bir disiplin prosedürü bulunmadığından bu prosedürleri düzenleyen bir mevzuat oluşturulması,¹⁹

4.3. Sağlık Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

132. Hastaların yeterli şekilde takip edilemediği ve koordinasyonun sağlanamadığı tespit edildiği için, hastaların mağdur olmamaları ve sağlık takiplerinin düzenli yapılabilmesi amacıyla her birine özel sağlık dosyası tutulması,²⁰

4.4. Türkiye Barolar Birliğine ve İzmir Barosuna Yönelik Tavsiyeler

133. Bazı yabancılar; avukatlarının Merkeze hiç gelmediğini, adli yardım kapsamında görev yapan avukatların²¹ kendilerinden para istediğini ya da yeterli hizmet vermediğini²² iddia ettiğinden yabancıların herhangi bir hak kaybı yaşamamaları için söz konusu eylemlerde bulunduğu tespit edilen avukatlara ilişkin gerekli disiplin işlemlerinin yapılması ve durumun adli makamlara iletilmesi

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁹ AİÖK, 19. Genel Rapor'dan Alıntı [CPT/Inf (2009) 27], para. 88: “Hürriyeti kısıtlayıcı tüm kurumlarda açık ve net bir iç yönetmeliğin olması, gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır; bu kuralların gerekli lisanlarda hazırlanıp mevcut olması önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır.”

²⁰ Avrupa Sosyal Şartı'nın 11'inci maddesine göre; “Herkes, ulaşılacak en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir.”

²¹ “Adli yardım, bilhassa, dil engellerinin ilgili kişilerin genellikle karmaşık veya hızlıca uygulanan prosedürü anlamalarını zorlaştırdığı sığınma ve geri dönüş davalarında önemlidir” (Sığınma, sınırlar ve göç ile ilgili Avrupa hukuku el kitabı, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı, 2014, s.110).

²² 30.03.2004 tarih ve 25418 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği'nin “Amaç” başlıklı 1'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; “Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.”